

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของการศึกษา

การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำแบ่งออกเป็น การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำสด การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อย และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทะเล

การเพาะเลี้ยง สัตว์น้ำสด ได้แก่ การเพาะเลี้ยงในแหล่งน้ำสดจนถึง เขตป่าชายเลน การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อย ได้แก่ การเพาะเลี้ยงในบริเวณป่าชายเลนและ เขตที่ได้รับ อิทธิพลจากน้ำทะเล และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทะเล ได้แก่ การเพาะเลี้ยงในเขตตั้งแต่ ชายฝั่งทะเลออกไป¹ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำสดประเภทปลาชนิดต่าง ๆ ได้มีการศึกษาและ ริ- สักกันอย่าง มากถึงผลดีและปัญหา กันอย่างกว้างขวาง

สำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อยและสัตว์น้ำทะเล นับวันจะมีบทบาทในการเพิ่ม ผลผลิตเพื่อจำหน่ายบริโภคและนำส่งขายเป็นสินค้าไปยังต่างประเทศ ควรจะมีการส่งเสริมให้ ราษฎรผู้สนใจในการลงทุนเพาะเลี้ยงเป็นอาชีพเพื่อก่อให้เกิดรายได้ สัตว์น้ำทะเลและน้ำ กร่อยที่กำลังส่งเสริม มี กุ้ง ปู หอย ปลา ฯลฯ ในที่นี้ผู้วิจัยเห็นว่าได้มีการศึกษาเกี่ยว กับหอยนางรมโดยเน้นทางด้านชีววิทยา การเกิดการดำรงชีวิตเท่านั้น หากจะคำนึงถึงความ สำคัญในแง่การลงทุนก็ควรที่จะศึกษาในด้านต้นทุนในการเพาะเลี้ยงหอยนางรมซึ่งมีวิธีการเพาะ เลี้ยงอยู่หลายวิธี เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมอาชีพนี้ต่อไป ฉะนั้น การศึกษาวิจัยครั้ง นี้จึง เลือกว่าการศึกษาเกี่ยวกับต้นทุนและรายได้จากการเลี้ยงหอยนางรมพันธุ์เล็ก เนื่องจาก เป็นหอยที่มีคุณค่าในทางโภชนาการสูง ดังจะเห็นได้จากข้อมูลในตารางที่ 1 และ 2 ในหน้า 3 และ 4 การเลี้ยงทำได้ง่าย นอกจากนั้นในประเทศไทยก็มีพันธุ์หอยนางรมพันธุ์เล็กใน แหล่งน้ำตาม บริเวณชายฝั่งทะเลทางภาคตะวันออกอย่างอุดมสมบูรณ์ควรจะนำทรัพยากร เหล่านี้ มาทำให้อให้เกิดประโยชน์

¹ วีระวัฒน์ หงส์กุล, "การประมงอาเซียน," ข่าวประมง ปีที่ 5 เล่มที่ 6, (2522), หน้า 19-20.

การศึกษาจะทำการเก็บข้อมูลในจังหวัดชายทะเลทางภาคตะวันออกเท่านั้น ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรีและตราด ด้วยเหตุผลที่ว่าหอยนางรมพันธุ์เล็กมีแหล่งเลี้ยงเกิดขึ้นครั้งแรกในบริเวณนี้ และชาวบ้านส่วนมากที่อาศัยบริเวณนี้ก็ทำการเพาะเลี้ยงมาจนเป็นอาชีพ แม้ว่าในชายฝั่งทะเลในจังหวัดอื่นจะมีการเลี้ยงหอยนางรมพันธุ์เล็กบ้างแต่ก็เป็นส่วนน้อย ดังจะเห็นได้จากตารางที่ 3 และ 4 ในหน้า 5 และ 6 การศึกษาค้นคว้าของผู้ทำวิจัยคงจะเป็นผลประโยชน์แก่ผู้ประกอบอาชีพเดิมในแง่ของการลงทุน ตลอดจนวิธีการเลี้ยงที่เหมาะสมกับกำลังทรัพย์ที่ตนมีอยู่ และก็อาจจะเป็นแนวทางในการลงทุนของผู้ที่สนใจจะลงทุนทำการเพาะเลี้ยงหอยนางรมพันธุ์เล็กต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 คุณค่าอาหารของหอยชนิดต่าง ๆ ในส่วนที่กินได้ 100 กรัม

ชนิดของหอย	แคลอรี unit	ไขมัน gm	คาร์โบไฮ เดรต gm	โปรตีน gm	แคลเซียม gm	ฟอสฟอรัส gm	เหล็ก gm
หอยแมลงภู	56	0.8	3.1	9.1	75	10	6.7
หอยแครง	72	0.8	3.2	12.2	89	123	5.2
หอยลาย	59	0.4	4.9	9.0	94	112	5.7
หอยนางรม	71	1.2	6.1	8.3	98	109	7.2
หอยเชลล์	106	0.4	3.3	22.3	14	138	0.6
หอยกะพง	50	1.2	1.6	7.6	52	160	12.7
หอยหลอด	46	1.0	1.9	6.9	60	98	11.0

ที่มา : กองโภชนาการ กรมอนามัย กรกฎาคม 2521 .

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 ปริมาณวิตามินของหอยชนิดต่าง ๆ ที่มีในล่่วนที่กินได้ 100 กรัม

ชนิดของหอย	A I.U.	B ₁ mg	B ₂ mg	C mg
หอยแมลงภู			0.33	11.0
หอยแครง	200	0.11	0.18	5.0
หอยลาย			0.16	2.0
หอยนางรม	192	0.22	0.22	3.0
หอยเชลล์		0.05	0.02	
หอยกะพง	1,433	0.02	0.12	
หอยเสียบ	658		0.12	2.0
หอยหลอด	125	0.09	0.49	

ที่มา : กองโภชนาการ กรมอนามัย กรกฎาคม 2521.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 จำนวนผู้เลี้ยงหอยนางรมและเนื้อที่เลี้ยงประจำปี 2521-2526 ทั้งพื้นที่ใหญ่และพื้นที่เล็ก

จังหวัด	2521		2522		2523		2524		2525		2526	
	จำนวน ฟาร์ม	เนื้อที่ ไร่	จำนวน ฟาร์ม	เนื้อที่ ไร่	จำนวน ฟาร์ม	เนื้อที่ ไร่	จำนวน ฟาร์ม	เนื้อที่ ไร่	จำนวน ฟาร์ม	เนื้อที่ ไร่	จำนวน ฟาร์ม	เนื้อที่ ไร่
ตราด	33	534.9	25	135.5	47	406.4	47	406.4	50	417.2	40	356.0
สมุทรปราการ	503	1,028.7	606	1,170.4	695	1,460.0	685	1,459.9	766	1,540.3	801	1,949.4
ระยอง	150	289	181	440.8	173	437.5	193	458.6	176	449.4	163	381.3
ชลบุรี	421	1,464.7	414	1,465.05	409	1,463.1	396	1,459.2	390	1,446.9	383	1,443.4
ประจวบคีรีขันธ์	2	0.6	10	1.84	15	7.3	15	7.6	90	35.1	96	38.1
ปัตตานี	110	4.4	110	4.4	110	4.5	110	4.5	110	4.5	110	4.5
ชุมพร	7	197.1	11	200.9	10	136.7	10	136.7	18	351.4	18	351.4
นราธิวาส	30	5.7	42	6.0	42	6.0	37	3.2	37	32	41	3.8
สุราษฎร์ธานี	76	384.4	101	517.7	160	870.7	205	988.9	221	1,114.0	234	1,155.5
สงขลา	3	0.7	3	0.71	3	0.7	3	0.7	3	0.7	3	0.7
ระนอง	1	500	1	500	1	500	2	962.5	2	962.5	2	962.5
พังงา	1	6.0	1	6.0	1	6.0	1	6.0	1	6.0	4	6.1
รวม	1,337	4,416.2	1,505	4,449.2	1,666	5,298.9	1,704	5,894.2	1,864	6,331.2	1,895	6,652.7

ตารางที่ 4 สถิติผลผลิตหอยนางรมทั้งพันธุ์ใหญ่และพันธุ์เล็ก ปี 2520-2526

ปริมาณ : ตัน

จังหวัด	2520	2521	2522	2523	2524	2525	2526
ตราด	43	224	69	16	631	190	93
ฉะเชิงเทรา	3,960	3,187	2,321	1,947	2,637	1,227	1,386
ระยอง	700	971	1,254	974	2,416	1,281	980
ชลบุรี	10,292	9,281	4,697	2,107	635	636	500
ประจวบคีรีขันธ์	5	4	9	4	73	86	179
ชุมพร	28	80	21	107	179	61	56
สุราษฎร์ธานี	155	220	533	164	499	324	357
นครศรีธรรมราช					56	78	
พังงา	14	12	8	4	1	3	10
ภูเก็ต	375	180	245	324	564	1,890	1,451
ตรัง	8	29	259	2	8	86	63
สงขลา	61	54	81	15	9	7	61
นราธิวาส	201	292	189	1	721	1	8
ปัตตานี	47	60	119			72	14
กระบี่			27				7
ระนอง						2	157
รวม	15,889	14,594	9,832	5,665	8,429	5,671	5,322

ที่มา : งานสถิติการประมง มกราคม 2528.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาต้นทุนการเลี้ยงหอยนางรมพันธุ์เล็ก ซึ่งมีวิธีเลี้ยงที่สำคัญ 4 วิธีคือ
 - 1.1 การเลี้ยงแบบหว่าน
 - 1.2 การเลี้ยงแบบแทงปูน
 - 1.3 การเลี้ยงแบบกระบะ หรือการเลี้ยงแบบบ้าน
 - 1.4 การเลี้ยงแบบแขวน
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลตอบแทนจากการลงทุน ในวิธีการเลี้ยงแต่ละวิธีในข้อ 1
3. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อต้นทุนและผลตอบแทนจากการเลี้ยงหอยนางรมพันธุ์เล็ก

สมมติฐาน

1. ปัจจัยต้นทุนที่สำคัญที่สุดของการเลี้ยงหอยนางรมพันธุ์เล็กคือ ค่าวัสดุที่ใช้ในการเลี้ยง
2. ต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนของการเลี้ยงทั้ง 4 วิธี ไม่มีความแตกต่างกันในนัยที่สำคัญ
3. ปัญหาของการเลี้ยงหอยนางรมพันธุ์เล็กคือ การขาดความรู้ทางด้านวิชาการในการเลี้ยงหอยนางรมที่ถูกต้อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อปริมาณการผลิต

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้คือ

1. การเลี้ยงหอยนางรมพันธุ์เล็ก จะทำการศึกษาเฉพาะที่ทำการเลี้ยงแยกตามวัสดุที่ใช้เลี้ยง 4 วิธีกล่าวคือ
 - 1.1 การเลี้ยงแบบหว่าน คือวิธีการเลี้ยงหอยนางรมพันธุ์เล็กที่อาศัยบริเวณชายทะเลที่มีความแข็งของหินบริเวณ น้ำที่ล้นที่แข็งแรง มีอายุเพียงพอต่อการดำรงชีวิตของหอยนางรมมาวางไข่เพื่อให้หอยนางรมมาเกาะอาศัย เช่นก้อนหิน เศษโอ่ง เศษกระเบื้อง เป็นต้น เป็นการเลี้ยงวิธีแรกซึ่งเลียนแบบการเกิดของหอยนางรมตามธรรมชาติ

1.2 การเลี้ยงแบบแทงปูน* คือวิธีการเลี้ยงที่พัฒนาวัสดุที่ใช้เลี้ยงจากเดิมที่เคยใช้วัสดุที่มีอยู่ตามธรรมชาติหรือบริเวณใกล้เคียงที่เลี้ยง เช่น โม่ตาล ตันมะพร้าว ไม้ไผ่ ไม้ตะพอง ตลอดจนก้อนหิน เศษกระเบื้อง เปลือกหอย โดยนำปูนซีเมนต์มาหล่อเป็นแท่งกลม กลวงหรือแท่งกลมตันและอาจใช้ไม้เนื้อแข็ง เป็นแกนสำหรับปักตั้งให้แทงปูนตั้งอยู่บริเวณพื้นที่เลี้ยงตามต้องการ ซึ่งในปัจจุบันวิธีการเลี้ยงวิธีนี้เป็นที่นิยมของผู้เลี้ยงอย่างมาก เนื่องจากอายุของแทงปูนมีความทนทานและหอยนางรมก็เกาะอาศัยวัสดุที่ทำด้วยแทงปูนนี้ด้วยดี

1.3 การเลี้ยงแบบกระบะ หรือการเลี้ยงแบบร้าน** คือวิธีการเลี้ยงซึ่งใช้วัสดุพวกไม้มาทำเป็นกรอบ ตีเป็นช่องห่างพอควร วางบนร้านที่ทำด้วยไม้ไผ่ติดกัน ให้แหย่อยู่ในน้ำตลอดเวลาหรืออาจจะทำร้านโดยใช้ไม้ตีติดกัน บักเล้าตั้งเป็นร้านแหย่อยู่ในน้ำตลอดเวลา น้ำกระเบื้อง ก้อนหินหรือเปลือกหอยเรียงบนร้านเพื่อให้ลูกหอยมาเกาะ ซึ่งวิธีการเลี้ยงแบบนี้ได้มีการพัฒนาจากร้านไม้ไผ่มาเป็นร้านปูนแทน

1.4 การเลี้ยงแบบแขวน*** คือวิธีการเลี้ยงที่นำเศษวัสดุเนื้อแข็ง เช่น เปลือกหอย เศษกระเบื้อง เศษรูร้อยเป็นพวก นำไปแขวนกับไม้ที่ทำเป็นราวแขวน ซึ่งในปัจจุบันนี้ก็ได้พัฒนาการเลี้ยงแบบนี้ไปแล้ว โดยนำลูกหอยที่มีขนาด 3 ซม. โดยการซื้อหรือหากผู้เลี้ยงมีฟาร์มหอยนางรมอยู่แล้วก็สามารถเก็บเอาหอยที่มีขนาดดังกล่าวแยกมาเลี้ยงด้วยวิธีการเลี้ยงแบบแขวนนี้ นำมาติดตาม+ กล่าวคือ การนำเอาลูกหอยมาติดตามโดยยึดด้วยปูนซีเมนต์เป็นคู่ ๆ ประกอบกับเชือกไนล่อน มีความยาวของการติดตามที่ต้องการนำไปผูกแขวนยังที่แขวน ซึ่งทำด้วยไม้ไผ่ตีเป็นราว ลูกหอยจะจมอยู่ในน้ำตลอดเวลา และหากบริเวณที่นำลูกหอยไปแขวนมีพันธุ์ลูกหอยตามแหล่งน้ำนั้น ก็จะมีลูกหอยมาอาศัยเกาะเพื่อดำรงชีวิต

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะทำการศึกษาวิจัยเฉพาะการเลี้ยงหอยนางรมพันธุ์เล็ก โดยใช้วัสดุที่ใช้เลี้ยงหรือเรียกว่า "หลักเลี้ยง" หรือเรียกว่า "วิธีการเลี้ยง" ดังนี้คือ วิธีการเลี้ยงแบบแทงปูน การเลี้ยงแบบแขวนและการเลี้ยงแบบร้าน สำหรับการเลี้ยงแบบหว่านนั้นในปัจจุบัน

* ภาพประกอบภาพที่ 16, หน้า 50.

** ภาพประกอบภาพที่ 10,11, หน้า 40.

*** ภาพประกอบภาพที่ 12,13, หน้า 41.

+ ภาพประกอบภาพที่ 18, หน้า 52.

วิธีการเลี้ยงนี้ไม่ได้ใช้ เป็นวิธีการเลี้ยงในหมู่ผู้ประกอบอาชีพเลี้ยงหอยนางรม ฉะนั้นข้อมูลที่เกี่ยวกับต้นทุนและรายได้จากการเลี้ยงด้วยวิธีนี้จึงได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้เลี้ยงที่เคยใช้วิธีนี้ในการเลี้ยงประกอบกับการสัมภาษณ์นักวิชาการประมงที่ได้เสนอแนะให้ผู้เลี้ยง เลิกวิธีการเลี้ยงวิธีนี้ แต่ให้ใช้วิธีการเลี้ยงวิธีอื่น ๆ ที่เหมาะสมกว่า ดังนั้น วิธีการเลี้ยงวิธีนี้จะไม่สามารถนำไปเปรียบเทียบกับวิธีอื่น ๆ ด้วยเหตุผลที่ว่า ไม่มีการเลี้ยงวิธีนี้ในปัจจุบัน แต่จะชี้ให้เห็นถึงเหตุผลที่เลิกวิธีนี้เพราะไม่เหมาะสมด้วยเหตุผลใดบ้าง

การเพาะเลี้ยงหอยนางรมแบบหว่านนั้น เป็นวิธีการเพาะเลี้ยงที่ต้องอาศัยบริเวณเพาะเลี้ยงที่มีความลาดเอียงไม่มาก และมีความแข็งของบริเวณเพาะเลี้ยง มีเขื่อนั้นวัสดุที่นำไปวางหรือหว่านลงไปบริเวณนั้นจะจมลงในโคลนปนทรายหมด ทำให้สูญเสียการลงทุนโดยเปล่าประโยชน์ ในการเพาะเลี้ยงครั้งแรกนั้น วิธีที่ใช้เลี้ยงกันก็คือ การเลี้ยงแบบหว่านนี้เอง โดยนำวัสดุที่มีความเป็นไปได้ที่ลูกหอยจะมาเกาะอาศัยซึ่งมักจะเป็นก้อนหิน ต่อมาก็หน้าโอ่งแตก ไม้ไผ่ ไม้ตาล วัสดุต่าง ๆ มาวางในบริเวณที่มีลูกหอยเกิดตามธรรมชาติ เมื่อได้ทำเป็นการค้าขายขึ้น วัสดุที่ใช้จึงต้องจัดหาซื้อมาและคำนึงถึงอายุการใช้งาน ตลอดจนปริมาณของลูกหอยที่มาเกาะอาศัยด้วย ประกอบกับบริเวณที่มีความลาดเอียง และมีความแข็งของที่เพาะเลี้ยงมีเพียงบางแห่ง ทำให้วิธีการเลี้ยงแบบหว่านนี้ไม่เหมาะสม นักวิชาการและผู้ประกอบอาชีพสังหารวิธีการเลี้ยงแบบอื่นมาแทน ประกอบกับการทดลองของ Dr.Masaru Fujiya พบว่า "ลูกหอยนางรมจะเกาะวัสดุหรือหลักเลี้ยงที่ความลึกประมาณ 50-100 เซนติเมตร หากลึกกว่านี้ก็จะ เป็นสัตว์น้ำอื่นประเภทเพรียงหรือสัตว์น้ำอื่นมาอาศัยและจะมาเกาะหลักเลี้ยง"² ทำให้หอยนางรมไม่สามารถเกาะอาศัย หอยนางรมเมื่อเกิดมาอายุประมาณ 15 วัน หากไม่มีหลักเกาะก็จะจมลงสู่ใต้น้ำและตายในที่สุด

ฉะนั้น วิธีการเลี้ยงแบบหว่านนั้น จึงไม่นิยมทำการเลี้ยงด้วยเหตุผลดังกล่าว ซึ่งพอจะสรุปเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้คือ

1. สภาพบริเวณที่เพาะเลี้ยงจะต้องมีสภาพที่มีความลาดเอียงพอเหมาะและแข็งพอที่วัสดุเลี้ยงที่หว่านหรือวางกองเป็นกลุ่ม ๆ จะไม่จม เป็นการยากที่จะหาสภาพดังกล่าวนี้

² ทรงชัย ส่วหวัชรินทร์, "การเลี้ยงหอยนางรมในอ่าวอิโรชิม่า," วารสารการประมง ปีที่ 25 เล่มที่ 1, (2515), หน้า 62.

2. ปริมาณการเกิดของลูกหอยที่จะมาอาศัยเกาะจะต้องมีความสูงอยู่ช่วงประมาณ 50-100 เซนติเมตร ซึ่งต้องจัดวางหรือหว่านวัสดุให้สูงเพียงพอ ทำให้เกิดปัญหาการวางวัสดุ และการลงทุนที่มากขึ้น และต้องคอยดูแลอย่างมากหากเกิดล้ม เพราะจะทำให้ลูกหอยที่อาศัยเกาะจมโคลนตายได้ง่าย ปริมาณการรอดตายของหอยมีน้อย หากจะใช้วิธีเลี้ยงแบบหว่านจะต้องลงทุนมาก โดยการซื้อหินมาถมให้สูงได้ความสูงตามที่ต้องการ

3. สืบเนื่องจากข้อ 2 ที่กล่าวข้างต้น ปริมาณผลผลิตที่ได้จากวิธีการเลี้ยงแบบนี้มีน้อยมาก ประมาณ 20 กิโลกรัมต่อบริเวณเพาะเลี้ยง 1 ไร่ ในช่วงแรกอาจทำได้เนื่องจากยังไม่เป็นการค้าขาย ผู้ผลิตมีน้อยรายยังไม่มีคู่แข่ง แต่เมื่อเป็นการค้าขาย ผลผลิตที่ได้เป็นสิ่งสำคัญ ทำให้เกษตรกรนิยมจะทำการเลี้ยงหอยนางรมด้วยวิธีการเลี้ยงวิธีอื่นที่จะให้ปริมาณผลผลิตที่มากกว่าวิธีการเลี้ยงแบบหว่านนี้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้ทำวิจัยจึงไม่ได้สรุปต้นทุนและรายได้จากการเลี้ยงด้วยวิธีหว่านไว้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สำหรับการเลี้ยงแบบกระบะหิน ในปัจจุบันนักวิชาการพบว่าการเลี้ยงวิธีนี้เหมาะสมกับการเลี้ยงหอยนางรมพันธุ์ใหญ่ เนื่องจากจากรูปร่างขนาดของหอยนางรมพันธุ์ใหญ่ควรจะมีคลี่กระจายในบริเวณที่กว้างขวางพอควร หากจะใช้วิธีนี้ในการเลี้ยงหอยนางรมพันธุ์เล็กซึ่งมีขนาดเล็กกว่าก็จะทำให้ได้ผลผลิตในปริมาณที่น้อยกว่าและจะไม่คุ้มกับการลงทุน แต่ได้มีการพัฒนาแนววิธีการเลี้ยงแบบกระบะมาเป็นการเลี้ยงแบบบ้าน โดยผู้ทำวิจัยจะศึกษาวิธีการเลี้ยงแบบบ้านแทนการเลี้ยงแบบกระบะ (การเลี้ยงแบบบ้านเดิม)

2. สถานที่หรือแหล่งที่ทำการศึกษาวิจัย

แหล่งที่ทำการศึกษาวิจัยคือแหล่งที่มีการเริ่มเลี้ยงหอยนางรมพันธุ์เล็ก เป็นแหล่งแรกในประเทศไทย และมีสถิติคำนวณผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงกับปริมาณผลผลิตมากกว่าที่อื่น ๆ โดยจะทำการเก็บข้อมูลภายในบริเวณที่มีการเพาะเลี้ยงอย่างหนาแน่นและต้องเป็นบริเวณที่เปิดเป็นที่อนุญาตเพื่อทำการเพาะเลี้ยงหอยนางรมเท่านั้น บริเวณที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

จังหวัดชลบุรี

อำเภอเมือง ตำบลแสนสุข สถานที่อ่าวบางโพรง

อำเภอเมือง ตำบลอ่างศิลา สถานที่อ่างศิลา

จังหวัดระยอง

อำเภอแกลง ตำบลพังราด สถานที่อ่าวหัวหิน

จังหวัดสมุทรปราการ

อำเภอท่าใหม่ ตำบลตะกาดเจ้า สถานที่ปากแม่น้ำแควใหญ่

อำเภอแหลมสิงห์ ตำบลบางกะไชย สถานที่ฝั่งขวาของแม่น้ำสมุทร

อำเภอแหลมสิงห์ ตำบลบางสระแก้ว สถานที่ฝั่งซ้ายของแม่น้ำสมุทร

อำเภอแหลมสิงห์ ตำบลพลี้ว สถานที่ปากคลองพลี้ว

จังหวัดตราด

อำเภอเขาสงิไญ ตำบลท่าโสม สถานที่อ่าวกระบอง

ประเภทของข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการสังเกตการณ์ การออกแบบสอบถาม และทำการสัมภาษณ์ ประมวลผลความคิดเห็นจากบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ในวงการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่กรมประมง เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรมในเขตที่ทำการวิจัย พ่อค้าคนกลาง นักวิชาการ โดยวิธีเลือกหน่วยตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร วารสาร บทความสถิติ เอกสารที่ศึกษาได้จากห้องสมุดต่าง ๆ ทั้งของทางราชการและเอกชน เช่นห้องสมุดของสถาบันประมงน้ำจืด ห้องสมุดของกรมประมงน้ำจืด ห้องสมุดกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ห้องสมุดคณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ห้องสมุดคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และสำนักงานสถิติแห่งชาติ เป็นต้น

วิธีการทำวิจัย

ขั้นตอนการทำวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนคือ

1. ศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งได้แก่ข้อมูลทุติยภูมิตั้งที่ ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

2. จากการสัมภาษณ์บุคคลในหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไปนี้

2.1 เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรมพันธุ์เล็ก

2.2 ประมงจังหวัด ประมงอำเภอและผู้ช่วยประมงอำเภอในเขตวิจัย

2.3 เศรษฐกรของกรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2.4 พ่อค้าคนกลาง

2.5 ผู้ขายในตลาดเขตริฉัยและตลาดกรุงเทพฯ

3. การวิจัยสำนัม การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ พร้อมแบบสอบถามที่คัดเตรียมไว้ ถือว่า เป็นข้อมูลที่สำคัญที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์

การวิจัยสำนัมกระทำโดยออกแบบสอบถามและสัมภาษณ์ เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรมโดยตรง ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ โดยได้รับข้อมูลจากหน่วยงานสำรวจแหล่งเพาะเลี้ยงหอยนางรม กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และดร.อนันต์ ล่าระยา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับท้องที่ทำการศึกษ กล่าวคือ แหล่งที่ทำการวิจัยตามที่ได้ระบุไว้แล้วนั้น นอกจากนั้นยังได้รับความร่วมมือจากประมงจังหวัดซึ่งผ่านเรื่องไปยังประมงอำเภอแต่ละอำเภอที่เกี่ยวข้องโดยตรงในเขตที่ทำการวิจัย โดยได้แนะนำและพาไปยังผู้เลี้ยงโดยตรง ทำให้ได้รับความร่วมมือด้วยดี เนื่องจากประมงอำเภอมีความคุ้นเคยกับเกษตรกรผู้เลี้ยงในท้องถิ่น ข้อมูลที่ได้จึงน่าเชื่อถือได้

ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

จากการทำวิจัยตามที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้แล้วนั้น ทำให้ได้ข้อมูลต่าง ๆ ทั้งที่เป็นตัวเลขและข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเลข อันได้แก่สภาพการลงทุนการเลี้ยงหอยนางรมพันธุ์เล็ก โดยใช้การเลี้ยงแบบแท่งปูน แบบร้าน แบบแขวน ค่าใช้จ่ายหรือจำนวนเงินลงทุน รายได้ สภาพของตลาด ช่องทางการจำหน่าย การขนส่งรวมทั้งปัญหาและอุปสรรค ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้คงจะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สำหรับผู้เกี่ยวข้องได้บ้างดังนี้

1. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมผู้เลี้ยงหอยนางรมให้มีรายได้ดีขึ้น และพัฒนาวิธีการเลี้ยงให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น
2. เพื่อส่งเสริมให้ผู้สนใจในการลงทุนเลี้ยงหอยนางรมได้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการเลี้ยง ปัญหาและอุปสรรค ผลตอบแทนจากเงินลงทุน รายได้และค่าใช้จ่ายอันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงาน
3. เพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรของรัฐ ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรมประสบอยู่ เพื่อนำไปพิจารณาหาแนวทางแก้ไขและให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรผู้เลี้ยงตามความเหมาะสม

อุปสรรคของการวิจัย

เนื่องจากในช่วงระยะเวลาที่ผู้ทำวิจัยออกสำรวจหาข้อมูลเพื่อทำวิจัย เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรมประสบปัญหาเกี่ยวกับหลักเลี้ยงหอย มีลูกหอยมาเกาะน้อยมากในจังหวัดระยองและจันทบุรี เพื่อหาล่าเหตุที่แน่ชัด ผู้ที่รับผิดชอบโดยตรงกล่าวคือ ประมงอำเภอในเขตดังกล่าวได้ทำเรื่อง เสนอไปยังประมงจังหวัด ดังนั้นในช่วงระยะเวลาที่ผู้เลี้ยงหอยส่วนมากจึงมิได้ทำการซ่อมแซมหรือลงหลักเลี้ยงใหม่ อันจะมีผลกระทบกับผลผลิตในระยะยาวต่อไป

นอกจากนั้น เกษตรกรผู้เลี้ยงทำการเพาะเลี้ยงหอยนางรมกันเป็นอุตสาหกรรมภายในครอบครัว มิได้ทำเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ฉะนั้น แรงงานที่ใช้ในการทำฟาร์มหอยส่วนใหญ่ก็มีผู้ใช้คนภายในครอบครัว ไม่มีการจดบันทึกข้อมูลตัวเลขต่าง ๆ ไว้ ตลอดจนไม่มีการทำบัญชีรายรับและรายจ่าย ด้วยเหตุนี้ข้อมูลต่าง ๆ ที่นำมาวิเคราะห์ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงเป็นข้อมูลที่ได้อาจจากการประเมินจากตัวเลขที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกร ผู้เลี้ยงหอยโดยตรง ประกอบกับตัวเลขที่ได้จากการศึกษาของงานพัฒนาแหล่งเพาะเลี้ยง กองประมงน้ำกร่อย กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และจากคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อหาข้อสรุปกับข้อมูลบางรายการที่จะต้องสรุปเพื่อทำการรวบรวมมาทำการวิเคราะห์

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย